

ZENTAI ELLENŐR.

Helyi és vidéki érdekű társadalmi és közgazdasági hetilap.

MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

Szerkesztő és kiadóhivatal: Szabadkai-utca 507. sz. hova a lapot érdeklő közlemények, hirdetések és az előfizetési pénzek intézendők.

Előfizetési árak:

Évesz évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. — Egyes számok Schvarecz Sándor könyvkereskedésében 10 krért kaphatók, hol előfizetések is elfogadhatók.

Hirdetések:

Schvarecz Sándor könyvkereskedésében is felvételnek. — Hirdetési díj egy négyszög cenn timéternyi térért 2 kr. — Bélyegdíj minden egyes beigtatás után 30 kr. — Nyiltér pe títisoronként 10 kr.

Karácson ünnepére.

Egy nap választ el bennünket a Megváltó születése napjának 1883-ik évfordulójától.

Az isten-ember, kinek neve Krisztus vala s kiról az Atya-isten az égből hallatott szózatban mondá: „Ez amaz én szerelmes fiam, kiben én megengeszteltem” — emberi alakot öltve lejött hozzánk a földre, hogy megismertesse az igazságot, tanítsa a szeretetet — és halálával megpecsételje szent tanát, miszerint beteljesedjék az ígétel, melyet tett Isten az embernek, midőn ez először vétkezett.

Ezért szent nap a keresztényeknél Karácson ünnepé.

E szent ünnep előnapján jusson eszünkbe az isteni kegyelem ama megmérhetlen nagysága, mely a bethlehemi jászolban született gyermekben az emberiség megváltóját küldi emberi alakban a földre, hogy az emberek között járva, közvellen tanítsa a bűnökre merült emberiséget az igazság és szeretet tanára s ekként alkalmat nyújtson megszabadulni azon kárhozatos bűnöktől, melyek a választott népet, melyből a keresztények megváltója született, sújtották s Jeruzsálem elpusztulására s a világban való elszélyedésre vezették.

Nagy volt a farizeusok hatalma és befolyása Zsidóország népei fölött.

Eleintén a nép igen szerette őket s ragaszkodott hozzájuk. A legnevezetesebb törvénytanárok (írastudók) s kormányzók Judaeában, tagjai voltak a farizeusok telekezetének; főképen a makkabeusok és hasmonaeusok korában több ízben ők döntöttek el Zsidóországnak sorsát.

Eleintén csak képmutatásukkal, szineskedésekkel különböztették meg magukat, de később elfajultak és gyűlölték az igazságot. — Igazság gyűlöletüknél fogva hatalmuk s befolyásukkal halált készítének Krisztusnak is.

És ha nincsenek a zsidó népnek farizeusai, Judaea népe nem feszített keresztre Dávid unokáját, az Ábrahámától negyvenhetedik nemzetségből született Jézust azért, mivel a publikánusokkal evett, hogy megmentse őket az igazságnak és szeretetnek; ha nincsenek Judaeában farizeusok: áll Jeruzsálem s Jeremiás szivszakgató síralmai helyett a Megváltó igaz tanának győzelme fölötti örömtől viszhangzanak Jeruzsálem kincsekben leggazdagabb templomának csillogó falai.

„Minden ország, mely magában meghasonlik, elpusztul, és egy város is, vagy háznép, mely meghasonlik magában, meg nem maradhat” — mondá a kereszténység Megváltója.

Ekként nem kerülheté ki sorsát Judaeának önmagával meghasonlott népe, elpusztult a fényes és hatalmas Jeruzsálem, kő kövön nem maradt.

A multak szomorú emlékei szolgálja-

nak intő például a jelen kor élő nemzedékeinek.

Nincs társadalom, mely a meghasonlás romboló hatalmának ellent állhasson — és nincs háznép, mely boldogságnak örvendhessen, ha az önzés és haszonlesés ördöge az igazság és szeretet emberei helyett az igazságot gyűlölö képmutató és szineskedő farizeusokra bízta a társadalom ügyeinek intézését és ellenséget szállásol be a családi tűzhelyhez az igazságot pártoló szerető családifő helyett.

Szálljunk tehát magunkba mindannyian a Megváltó születésének szent ünnepén, vessünk számot társadalmi viszonyainkkal és ne szégyeneljük megtenni az őszinte vallomást, hogy társadalmi közéletünk folyása nem azon irányban halad, melyen tovább is haladva, jóra vezérelhessen. — Egymás ellen törekszünk ott is, hol egyetértve lelkiismeretünk ellen nem cselekednünk s csak jót művelnünk.

Gondoljuk meg, miszerint senki sem tarthatja magát közülünk a társadalmi érdekek letéleményese, vagy kizárólagos bizományosának sem pap, sem bíró, sem hivatalnok, sem tanító, sem ügyvéd, sem orvos, sem kereskedő, sem iparos avagy földművelő.

Igyekezünk mindannyian azon kötelességeket, melyeket állásunk a társadalmi közérdekekkel szemben reánk róv, becsületesen, híven s minden önző érdek, vagy önfitogtatás nélküli akként teljesíteni, hogy a mit teszünk, ne látszassunk mások iránti kedvezésből, vagy saját érdekhajhászatból tenni. Vetélkedjünk egymással a jó és nemesben s mindabban, a miből a társadalomra, annak érdekei által követelt előny háramlik; de vetélkedésünk ne fajuljon soha egyenlenséggé s meghasonlást előidéző viszálykodássá.

Éljünk békében egymás között, egymást szeretve, tisztelve s becsülve, mint ezt keresztény vallásunk tanítja.

Lelkiismeret vezéreljen mindnyájunkat minden tettünkben, hogy cselekedeteink jutalma mások részéről megelégedés, önlelkiismeretünkben pedig a tiszta és jó cselekedetet égi malaszt gyanánt követő megnyugvás; ne pedig elégedetlenség szemrehányás, a sértettek gyűlölete és boszúérzele legyen.

Ne törekedjünk hivatásunk ellenére is, avatálan kezekkel bele avatkozni a társadalmi érdekek azon részébe, melyhez sem kellő képzettséggel, sem valódi hivatással nem bírunk.

Egyedül a hazaszeretet szent lángja legyen az, mely mindnyájunk keblét egyenlően melegítse minden időben, minden viszonyok között, jó és balsorsban egyaránt: mert ez mindnyájunknak egyenlő s mindnyájunkkal közös kötelesség, melyet megosztani, melyből a magunk részét másra átruházni, vagy gyakorlásában szünetet tar-

tani, avagy róla lemondani senkinek sem szabad.

Az egyéni képzettség, a társadalmi műveltség és a polgári hivatás tekintetében egyesek között tagadhatlanul létező különbség hozza magával, hogy első sorban ki-ki azon szakmában tehet a társadalomnak legüdvösebb s leghasznosabb szolgálatot, melyre egyéni képzettsége s társadalmi állásánál fogva mások által is hivatottnak ismertetik.

Különösen a nevelés szakmája hordja magán azon jellegel, mely legkevésbé türi a nevelés embereinek közügyekkel való foglalkozását, még oly egyéneknél is, kik arra többé kevésbé hivatottaknak tartatnak.

A nevelésnek a természet törvényeiből merített, kizárólag a kötelesség, az igazság és szeretet vallásos elveire alapított lélek-nemesítő és emberképző feladata elvont — abstract — jellegű lévén, a gyakorlati élet bölcséleti elméleténél bezárul a tanító, vagy tanár előtt azon sorompó, melyet ha áthág, tilosba lép.

Csak az a nevelő, tanító, vagy tanár tölti be valódi állását és csak akkor felelhet meg sikerrel a reá bízott élet fontosságú nemes feladatnak, ha benne a növénydék, vagy tanítvány személyesítve látja a külső élet cselekedeteiben is azt, miről neki oktatás adatik. — Már pedig azt, hogy mily frivol az a társadalmi életben az ugynevezett közügyek legnagyobb részének azon ágazatai, melyek egyesek özműködése mellett intéztetnek és milyen képet lárnak elénk a közügyek intézése körüli visszaélések, vagy hibás cselekvények közvetlen tapasztalatai, ez épen a nevelés férfiaival szemben bővebb fejtegetésre nem szorul.

Városunk tanfériaihoz szólunk tehát, midőn áthatva feladatuk magasztosságától, arra kérjük őket; ne nehezítsék különben is elég teherrel vállakra súlyosodó fontos hivatásuk betölthetését az által, hogy — megengedjük a legnemesebb célzattal — a nyilvános társadalmi élet oly ágazatai körül felmerülő kérdésekben igyeksenek tehetségeiket érvényesíteni, melyek körül ha célzatuknak megfelelőleg elegendő tenni kívánnak, azon méltó aggodalomra adunk okot, hogy actioba lépésök szándékos ignorálása jól felfogott hivatásuk elengedhetlen kötelemének, mindazok előtt, kik a tanügy társadalmi nagy fontossága és nehéz feladatáról elfogulatlan lélekkel s tiszta elmével jozanul itélni képesek.

Főképen a politika, illetve politico-socialis kérdések azok, melyekbe oly könnyelműséggel avatkozik sok ember, hogy a hivatottak nem tudják: nevensenek-e inkább, mint boszankodjanak a szárny próbálgatók fölött. — Minden művészetet diletánsok üznek legtöbb szenvedélylyel. — Ezt tapasztaljuk a tudományok körében is, de sehol nem annyira, mint a politikában, mely félig a tudományok s félig a műv-

szerek sorába tartozik, s melyhez talán ép azért szólnak annyian s oly kevesen értenek. És „Nincs szomorubb, mintha az Ijút e-zünkbe, mily csekély azoknak száma, kik politikai mozgalmaknál saját meggyőződésöknek áldozzák föl magokat. A hasonlíthatatlanul nagyobb rész csak becsület-érzés, vagy viszonyai által vezettetik oly irányban, melyet mások jelöltek ki, melynek rossz következtetéseit maga is átlátja.” — Ezeket mondja B. Eötvös József „Gondolatok” cz. munkájában.

De azért ha kérdőre vonjuk az illetőket, mindannyi meggyőződésére hivatkozik. —

Ezek a farizeusok.

De azért ne üldözzük őket, sőt egyelőre kiméljük meg attól is, hogy ujjal mutassunk rájuk a gyülekezetben, hol megjelennek, — sőt biztossuk a megtérők számára a béke olaját s övezzük körül őket az önzetlen felebaráti szeretet lángsugarával, ekként megmentvén minden egyest közülök az igazságnak, melynek eddig üldözői voltak.

És valamint a Megváltó szent tanának legelső írei a nép egyszerű, szegény osztályánál találtak termékeny talajra, úgy hiszünk mi is, hogy a nép, melynek szívében él a megvesztegethetlen igazság érzete és a felebaráti szeretet meleg sugara táplálják keblében a jóra való törekvés, szűz tiszta vágyát, mely nem ismer szünetelést, mely tetteinek rugójául tiszta meggyőződését, nem pedig a lélekre bért szabó csalékony ígéretek szokta elfogadni, — velünk együtt érezve szíve minden örömeivel s lelke egész őszinteségével csatlakozik azon óhaj-tásunkhoz, mely szerint máától kezdve egyesüljenek velünk a jog és igazság védelmére azok is, kik eddig külön táborban harcoltak s kiket véletlen, vagy kényszer sodort azok soraiba, kik eddig öntudat nélkül kiálták az igazságra: „leszítéd meg!” s mely szerint jövő felkelésünkkel az Üdvözítőnek reánk virulandó születése ünnepére, óhajunk teljesülését váró léleküdtő reményben kívánunk

BOLDOG ÜNNEPEKET!

Lapszemle.

A Híradó „Személyi harcok a közügyek téren” című czikk írója elismeri, hogy az ellenzék úgy a politikai, mint a társadalmi téren a közügyek vezetésében hasznos, sőt szükséges tényező és bevallja, hogy „Ellenzék nélkül országos intézményeink talán évtizedekkel hátrább állanának” mert állami életünkben rendszerint az ellenzék gyakorolt az uralkodó pártra serkentő hatást. — A Híradók mindezt szóval elismerik, de tényleg

A „Zentai Ellenőr” tárczája.

KARÁCSONY,
a béke ünnepe.

Idő számításunk szerint 3983. évben, a világ teremtése után született Jézus Krisztus, a világ megváltója, az emberiségistenitánitójája Judeának Bethlehem nevű városkájában. És megalapította a keresztényvallást, mely az emberiség legszébb virágait, az ismeret és erkölcs legfőbb gyümölcseit termé a földkerékség minden népe számára. A keresztényvallás elvonja tekintetünket a földről és az ég felé irányozza, és ott tiszta szellemi boldogságot gyaníttat velünk és bennünket a szeretet Istenére tanít. A siron tuli jutalmazást és büntetést az örök és általános igazságot először Jézus tanította, a szív nemesítését a legtisztább emberi kötelemeket először Jézus hirdette. A keresztény vallásban foglaltatnak az emberi egyenlőség, a kölcsönös szeretetnek legtisztább, és legmagasztosabb tanai, azért a keresztény vallás lehet egyedül, mint maga az ész és emberiség, az

ellenkezőleg eszelekesznek. Elismerik az ellenzék szükséges voltát, de azért az iskolaszékbe ellenzék nem választottak és nov. 5-én mindent elkövettek, hogy megyebizottsági tag ellenzék ne legyen. A Híradók a szép elveket csak hangoztatják, ezt is csak decz. 9 ke óta teszik, de sem azelőtt, sem most nem köveik azokat.

A czikkező szerint a zentai ellenzék azért nem vindikálhat magának létjogosultságot, mert „éles személyi harcokat támaszt”. — Az ellenzék személyi harcot igen, de nem személyes harcot támaszt, a mennyiben egyrészt a személyeket azok tetteitől el nem választhatja, másrészt az ellenzék férfiakat tetteikben önös czel nem befolyásolja, mert nem akarnak polgármester, tiszti ügyész lenni és csak olyan intézkedéseket akarnak megakadályozni, a melyeket meggyőződésök károsoknak tart.

A czikkező által felhozott négy eset még nem bizonyítja, mintha az ellenzék főlebbezéseivel létjogosultságát eljátszotta volna, hanem csak azt, hogy a jelenlegi kormánynál tett lépéseiket siker nem koronázta. Ebből csak a Híradók kucsolhatják, mintha az említett esetekben nekik jett volna igazuk, A mit ma és egy helyütt igaznak tartanak. az holnap és másutt igazságtalanságnak tűnhetik föl. E mellett legfényesebb-n bizonyítanak éppen czikkirónak eme szavai: „Az ellenzék hatalmas magatartása szegte nyakát a katona fogdosási rendszernek, ez szüntette meg a robotot s a jobbagység intézményét, ez teremtette meg az ujkor legmagasztosabb jogi fogalmát: egyenlőséget a törvény előtt.” — 1848. előtt a hatalmon levők a katona fogdosási rendszert, a robotot, a jobbagység intézményét, és a kiváltságos állapotot tartották helyesnek, míg 48-ban az ellenzék hatalmas magatartása mindezeknek nyakát szegte. Tehát maga a czikkiró elismerte, hogy nem mindig az a helyes, mit a kormánynon levők helyesnek tartanak, hanem egyszer-másszor az, mit az ellenzék sürget. Éppen ezért nem engedi az ellenzék a Híradó h. czikkezője által azt a jogát confiscáltatni, hogy létezzen, mert abból a meggyőződésből ellenzék, hogy az utókor neki fog igazat adni

Azt pedig kereken tagadom, mintha az ellenzék eddig egyetlenegy oly tény nem tudot volna felhozni a polgármester ellen, mely fegyelmi vizsgálatnak tárgyát képezhetné. Én úgy tudom, hogy a Szabó L. ur panasza mindeddig nincs elintézve.

Az ellenzék a h. által főlemlített polgármester választást még a belügyminiszterium határozata dacára is hibásnak tartja, mert még ma is abban a meggyőződésben él, hogy a zárgondnoksági elnökség és a polgármesterség összeférhetlen

A vezércikkre vonatkozólag csak azon ellenmondásra hívjuk fel t. olvasóink figyelmét, melybe a Híradó h. czikkezője esett, midőn czikke elején abból az okból eldisputálja az ellenzék létjogosultságát, mert „éles személyi harcokat tá-

embereknek közös tulajdona, összekötő kapcsa.

A világot átalakító vallás megalapítójának ünnepét üli a kereszténység decz. 25 én. Chrysostomus karácsony ünnepét a kereszténység első ünnepének, az emberi természet megszentelő ünnepének mondja. A karácsony ünnepe már Liberius pápa alatt (352—366) általános ünnep volt. Keleten az Üdvözítő születésének ünnepe január 6 án tartott meg, és csak 376 óta deczember 25 én. Igen helyesen választott a decz. 25 ike Krisztus születésének ünnepül, amennyiben decz. 24 én leghosszabb az éj és ettől kezdve rövidül. A nappal pedig hosszabbodik. Karácsony vigíliája (ünnepest) a legrégibb és egyszersmind az egyedüli, amelyet még most is éjjel szabad megtartani Nagy Gergely pápa óta (590) minden kath. papnak meg van engedve, hogy decz. 24—25 ike közti éjjelen három misét mondhat. Assisi szent Ferenc először állított föl karácsonyi jászolt. A karácsonfa, a karácsonyi ajándék már századok óta általános szokása a kereszténységnek. A karácsony legkedvesebb ünnepe a gyermekeknek.

Nincs is ennél magasztosabb, lélekemelőbb ünnepe a kereszténységnek. A hova a föld kerek-

maszt? — míg czikkét e szavakkal zárja be: „Tiszteljük az ellenzék azon részét, mely elvi magaslaton állva, a személyeskedésektől távol tartja magát.” — A czikk elején h. elvi magaslaton álló ellenzékét még nem is lát, végén pedig már olyanokat is talált, kiket tisztel. Az ellenzék nem instál magának az ilyen tiszteletből. Persze a Híradóknak olyan ellenzék kellene, mely nem ellenzék. Gusztusnak nem rossz, de mi nem kérünk belőle. —

A Híradó lapvezére azzal akarja magáról elütni a becsstelen titulust, hogy megengedi, miszerint én nem szándékosan követtem el azokat a tetteket, melyeket ő rám fogott, hogy t. i. „az izraeliták közt egyenletlenséget, a szerbek közt a kir tanfelügyelő ellen gyűlöletet igyekeztem kelteni s hogy azelőtt azokat piszkoltam, kik most a Z. Ellenőrt föntartják.” — A lapvezér az „igyekezett” szóhoz nem köti magát. A fotografiákra vonatkozólag már a decz. 16 iki számában válaszoltam. A másik két vádjának alaptalanságát maga elismerve, a becsstelen titulust vissza nem vonom.

A lapvezér továbbá azt állítja, hogy én tetteiben „még csak egy ártatlan hazugságot sem fődözhettem föl” — és hogy rám „a legdurvább hazugságokat deríti föl lapjuk minden száma.” — A kik az Ellenőrnek „A Híradó lapvezére” című czikkeit és a Híradónak ellenem intézett közleményeit olvasták, azok tudják, hogy én a lapvezérről olyan tényeket derítettem, melyeket a kifogástalan jellemmel megegyeztetni lehetetlen és hogy a Híradók rám kigyót-békát kiáltottak, de egyetlenegy becsstelen tettet rám nem bizonyítottak.

Hogy mily maradandólag süti a lapvezér saját arczára nem csak a hazugság, hanem a legpiszkosabb jellem bélyegét, midőn még 16 án is azt akarja rám kenni, mintha én tagadtam volna valaha, hogy én decz. 3 án kinyilvánítottam, miszerint P. Gy.-nak ki nem záratása esetén főlebbezést fogok benyújtani. Erre vonatkozólag én már decz. 9 én ezt irtam: „A gymn. irattárban elfekvő 1878. évi decz. 9-ről fölvevett jegyzőkönyv szerint Popper Gy. nem az ellenem elkövetett sértésért, hanem idegen vagyon elulajdonításáért és főképen D. V. és F. M. ellen elkövetett merénylert záratott ki a zentai gymnasiumból, még pedig *egyhangulag* hozott határozat alapján. Nehogy a szülők engem gyanúsítsanak az öt órányi conferentián 1878. (decz. 9 én) egyet sem szóltam.” Mielőtt tudtam volna, hogy a lapvezér ellenem e vádat felfogja melegíteni, már decz. 16-án becsstelen ráfogásnak bizonyítottam. És jöllehet már a decz. 9 iki számban föl hívtam a lapvezér figyelmét az 1878. évi decz. 9 ről fölvevett jegyzőkönyvre, ő még decz. 16 án is arra a jegyzőkönyvre (1878. decz. 3-ra) hivatkozik, mely a 9-iki által hatályon kívül helyeztetett, csakhogy tévedésbe ejtessen az ügy állapotával tisztában nem levőket. Ha az ilyen eljárást meg lehet egyeztetni a kifogástalan jellemmel, akkor a Híradó lapvezére szeplőtlen becsületesség.

ségén Jézus nemes tanai elhatottak, ott decz 24-én este a Megváltó születésének emlékeztetere gyertyák égnek, ajándékokkal meztérhelt fenyőfa ágak díszlenek, a gyermekek rezeső szívvel állják körül azokat, a szülők szeméi gyermekeik ártatlan örömeinek szemléletében könnyekbe lábbadnak.

A kit a karácsony ünnepe meg nem indit, abból kihalt minden emberi érzés, minden fogékonyság az ártatlan örömeik iránt kialudt. Karácsony ünnepén tanulja meg a gyermek isten létezését és a jóság érdemét. Ekkor kap a gyermek ajándékot ösztönzésül a jóra, ekkor nyeri az ihletet mely küzdelmes életében őt erősíteni fogja.

„A karácsony, mint az ártatlan, szerető és jótékony emberiség ünnepe és a husvét, mint ünnepe a bűnbánásnak, a bűnös emberiség megváltásának, két örökké ledönthetetlen oszlopa a kereszténységnek. Az ember kedélyi életének két sarkpontja ez, két végtelenek teljes kielégítése feladatának magasztos megoldása.” — Rákosi J.

Zengjünk mi is az angyalokkal:

„Dicsőség magasságban az Istennek
És békecség földön az embereknek!!”

En csak annyiban mondtam a Híradó cikk-iróját a becsülettel meghasonlott embernek, a mennyiben ő rólam azt állította, hogy én ömagammal és az egész világgal meghasonlottam.

A Híradó lapvezére még decz. 16-án is tagadja, hogy nem indított ellenem író háborút. Hogy mindaddig el nem pusztíthatott, nem rajta mulott, hanem azért nem pusztíthatott el, mert mellettem és ellene van az igazság.

Hogy a tanári kar két tagja álnév alatt lett feladva, igen is tudom, erről Bpsten értesültem, még pedig P. A.-tól; de még azt is tudom először, hogy az illetők álnév alatt ugyan, de nem alaptalanul adtak föl, a mennyiben megrovattak, másodszor azt is tudom, hogy a lapvezér az álnév (T. P. Sz.) alatt beküldött levélben H. J. — az önkézüleg gyártott okmányok alapján megválasztott zentai tanítónak — irását ismerte föl, és végre harmadszor azt is tudom, hogy a lapvezér e tett fölött fölháborodott, de ellene semmit sem tett. Hogy a lapvezér nem tételezte föl rólam azt mintha az álnév alatti föladást helyeselnem tudnám csak mellettem bizonyít, mert ezzel elismerte, hogy engem lapvezérsége előtt olyan embernek tartott, ki csak a tiszta munkával tud rokonszenvezni. Hogy mennyire nem helyeselnem H. J. eljárását, tanum lehet P. A. Csakhogy az én helyeslésem a lapvezér helyzetében abban nyilvánult volna, hogy én H. J.-t kiakolbolítottam volna a tanítótestületből, sőt már 1879-ben lehetelennem tettem volna, hogy H. J. mint tanító 1882-ben álnév alatt vádaskodhassék, míg a lapvezér fölháborodásának az a következménye, hogy H. J. még ma is tanító. En nem is hozakodtam volna elő ezzel a gyalázatos tettel, ha a lapvezér és társai engem az ifjuság megmételtyezésével nem vádolnak, de hogy bebizonyítsam, miszerint ezt nem én, hanem ők teszik, a „legaljasabb pernahajder” tette eredményének fölemlítésére kényszerültem. Az az igazgató, ki el tudja tűrni, hogy egy olyan ember legyen neveléssel megbízva, ki meggyőződése szerint „a legaljasabb pernahajder”, annak adta fényesen bizonyító jelét, hogy méltatlan az igazgatói tisztre.

Hogy „mindenkit saját tette tesz ezzé, vagy azzá”, kétségbe vonhatlan igazság, így állván a dolog, a lapvezért eddig rábizonyítottam saját tettei teszik kifogás alá eső jellemmé és mint ilyenek szavai, becsületes emberek előtt hiteltre nem találhatnak.

A lapvezér IV. Pro domoja. A lapvezér a bevezetésben azt mondja, hogy „Mídon a Z. H. lapvezérségére vállalkozott, el volt reá készülve hogy a Z. E. szerkesztője fel fogja eleveníteni mindazon vádakat, melyekkel őt 1880-ban hirhelt röpirataimban illettem.” — A Híradók decz. 16-ka előtt mindig azt állították, mintha én csak azért szerkeszteném a lapot, hogy terem legyen a lapvezér elleni boszumnak kiöntésére, és decz. 16-án kinyilvánítja a lapvezér, hogy erre csak akkor volt elkészülve, midőn a lapvezérségre vállalkozott. Ha én egyedül csak azért vállaltam volna el az Ellenőr szerkesztését, hogy boszum kiöntésére tért nyerek, akkor ezt megiettem volna mindjárt az első számokban, de minthogy ezt nem tettem, azt bizonyítja, miszerint nálam a lapszerkesztés nem a boszu kifolyása. Mindenki tudja Zentán, hogy én csak a lapvezérnek közvetlen és közvetett támadásai után hozakodtam elő a röpirataimban foglalt vádjaimmal.

A lapvezér hallgatással mellőzi azt a tényt, hogy M. J. okt. havában elhagyni kényszerült a zentai gymnasiumot és így egy egyénnel kevesebb lévén a szükségesnél, a munka összetorlódot úgy annyira, hogy F. A.-ra heti 24 óra jutott. Azt pedig a lapvezér maga is elismeri, hogy F. egy pár napra távol volt. Különben azt majd máskor fogom szellőztetni, hogy mikép tanított a latin nyelv.

A lapvezér azt állítja, hogy Türr diplomátikus ember volt és hogy ő Nemes Elekét candi dáltatta s ő rá is szavazott. Türr 1877-ben oly póltétel alatt kapott algymnasiumra képesítő okle-

volet, hogy egy év alatt gymnasiumira kiegészíteni köteles. Türr ezt nem téven, 1879-ben nem volt megválasztható. De a lapvezér erről az iskolászkéket Jankovich kedvéért fölvilágosítani elmulasztotta és így lett T. megválasztva. De az köz-tudomásu dolog, hogy T. állásától megfosztattott.

Hogy mikép nyilatkozott a lapvezér Klazsikot illetőleg, a felelősség nem engemet, hanem P. A. helybeli ügyvedet terheli, a mennyiben ő értesített engem a lapvezér magaviseletéről. Azt maga a lapvezér is elismeri, hogy a hivatkozott ügyben nem nyilatkozott, pedig a tanügyi bizottság csak is az ő információja alapján intézkedhetett volna. A lapvezér elmulasztotta a tanügyi bizottságot fölvilágosítani és mégis elvárta attól, hogy vaktában intézkedjék.

A lapvezér tagadja, mintha ő engemet valaha a szegény tanulók könyveinek kicsztásával bizott volna meg. Saját, Maros Vásárhelyt 1878-évi szept. 13-ól keltezett levelével czáfolom meg a lapvezért, melyben e szavak állanak: „A könyvekre Ön állitson ki utalványokat, mivel az anyagi ügyeket Ön vezeti.” — Tehát ezekből kitünik, hogy nekem igen is volt ahhoz közöm, hogy kinek legyen könyv kiosztva. A lapvezérnek erre vonatkozó levelét nálam bárki megtekintheti. Szep-öltlen becsületes-e az, ki saját keze irását megtagadja?

Hogy a gymnasium fölszerelésénél a lapvezér tetemes összeget dobatott ki a város által, a népiskolák jelenlegi igazgatója is, mint a Z. Figyelő szerkesztője, fölemlítette. Igen is én tudtam, hogy tanterv változtatás volt készülöben, mert már az 1878. 9. isk. évben történtek átmeneti intézkedések és erről még inkább kellett az igazgátónak — a jelenlegi lapvezérnek — tudomással birnia, mint nekem. Biz én nem csak a leltár egy példányát tisztáztam le, hanem ennél még többet is tettem, csak hogy ezt az igazgató — mint lapvezér — most elismerni nem hajlandó. Hogy mennyire nem felelt meg az igazságnak a lapvezér azon állítása, hogy egyetlen egy fölösleges physikai eszköze nincs annak a gymnasiumnak, melyben a physika elő sem adatik, a szakértők ítéletére nyugodt lélekkel bizhatom.

Melyik jözanul gondolkozó ember tarthatja vádjaimat a lapvezér által meczáfoltaknak? Mind nki tudja, hogy én a lapvezér ellen emelt vádjaimat nem egyedül az általa öt pontban felsorolt tényekre alapítottam. Hiszen ezek csak másodrendűek! Még ha ezeket is csak ennyire sikerült neki meczáfolnia, akkor mindenki meggyőződhetett, hogy csakugyan meczáfolhatlan tények alapján mondtam ki abbéli vádamat, hogy a Híradó lapvezére kifogás alá eső jellem.

A Híradó lapvezére arra akar a helyi hírek rovatában engem figyelmeztetni, hogy az Ellenőr decz. 9-iki számából az a vád kimaradt, hogy ő Schvareznál is merészel könyveket vásárolni és ez által a várost meczárosítja. Honnan tudja a lapvezér azt, hogy ez a pont kimaradt? Midőn én az Ellenőrben egy alkalommal azt állítottam, hogy a t. ügyész a neki meczaszavazott bizalmi nyilatkozatot maga fogalmazta, akkor a Híradók engemet spitzliskedéssel vádoltak. Hát ki veszi igénybe a spitzliskedést? én-e vagy a Híradók? Igen is a kérdés alatti vád, mint az illetőre genant dolog kimaradt, de csak azért hagytam ki, mert a többi vádak társaságában alig számbavehető hordereje van. De hát a lapvezér kívánságára beigtatom a harmadik és bővített kiadásba. „Ráth Mór 1878-évbén a közs. iskolák igazgátóságnak levelben az! az ajánlatot tette, hogy ő hajlandó a szükséges könyveket tíz perczenttel a bolli áron olcsóbban és portomentesen szállítani. Az iskolai év elelén figyelmeztettem az igazgátót — a jelenlegi lapvezért — erre az előnyös ajánlatra, de azt felelte, hogy ő bizony nem veszdök, hanem annál a kereskedőnél rendelt könyveket, ki még a bolli ár-nál is többet számított és egy egy könyvnél 2—5 kr. portodiját is szedett és szed. A város szám-vevője nagyon könnyen kiszámíthatná, hogy az igazgató — a jelenlegi lapvezér — az ajánlat el-nem fogadásával mennyi kárt okozott és okoz-

évenként a városnak. Bizony nem meczvetendő össze.” — Ezzel megfelelttem a lapvezér kívánságának. Hogy meczköszöni e vagy sem, azzal nem törődöm. Azért csak a lapvezér róhat meg, hogy figyelemmel voltam egy magán ember érzékenységre. —

A lapvezér által felajánlott 500 frtnyi jutalomra vonatkozólag azt izenem, hogy fizesse meg belöle Plestitynek azt a hat frtot, melylyel az ő eszmei magaslaton álló embere neki adása maradt.

Bizony-bizony „Nagy lelketlenség kell ahhoz, hogy az Ellenőr országgyűlési képviselőnk esetleges utódait emlegeti,” — de még nagyobb szemtelenség kíváncsít ahhoz, hogy a Híradók azzal a tettel vádolják az Ellenőrt, a melyet soha el nem követett. Az Ellenőr Ráday utódokról eddig soha sem beszélt. Annak az embertelenségnek bővebb ismertetésére már csakugyan nem kell commentár, a melyet a Híradók azzal követtek el, hogy az Ellenőrré olyan tettet fognak rá, melyet soha sem követett el.

Czehe Győzőnek nyilatkozatára csak annyit jegyzok meg, hogy nekem az ő szerepléséről közvetlen tudomásom nem is lehet, mert nem voltam jelen, engem Plestity értesített arról, hogy a t. ügyész Czehe jelenlétében vette őt a kérdések ke-resztttüzébe. Annyi magához való észit pedig föltételezek a népiskolák igazgatójában, hogy tudja, miszerint nem mindig tanácsos ajtóstól rohanni valaminek. Szólta volna csak el Plestity magát, majd lett volna a dolognak folytatása. De így csak az lett eredménye, hogy Plestity azóta nem dolgozik a t. ügyésznél. Ez a következmény eléggé jellemzi a kérdés alatti nyilatkozatot. Tehát ez eléggé bizonyítja, hogy Plestity nemcsak hogy rutul nem, de egyáltalában nem élt vissza az Ellenőr jóhiszeműségével.

Popper Áron fiával együtt sokkal csekélyebb embernek bizonyult Zentán, semhogy velök hosszabbban foglalkozni szükségesnek tarthatnám. Az én erkölcsi fogalmaim szerint az nem lehet tiszta jellemű becsületes ember, ki Rothmann Jakobot az ellenem való hamis tanuskodásra akarta birni. Ennyivel is csak a Híradók eljárásának jellemzésére hozakodom ezuttal elő. A Híradók ugyanis mindig azt kürtölik, hogy a lapvezér ellen emelt vádjaim már csak azért sem hiteltre méltók, mert én őt okolom hogy állásomtól elmozdítottam, míg a Popper-féle nyilatkozatok éppen azért érdemelnek föltetlen hitelt, mert a flu kicsapatását nekem róják fel bünül. Az 1878. évi decz. 9-ől fölvett jegyzőkönyv tanúsága szerint P. Gy. nem miattam és egyh. hozott határozat alapján záratott ki az iskolából és a Híradók a ténynyel ellenkező nyilatkozatot takaróul használják. Ezt a takarót, azt hiszem, mindenki annyira szellőznek tartja, hogy csak szánakozik az alatta didergők fölött.

Különfélék.

Tisztelettel kérjük eddigi előfizetőinket, hogy előfizetéseiket az 1884. évfolyamra, félve két frtjával, megújítani sziveskedjenek.

— A megyei tisztújításról haza érkeztek a megyebizottsági tagok, kik botrányos dolgokat beszélnek a főispán eljárásáról, melyet némely járás-orvosi állás betöltésénél tanusított, a többséget számba sem vette, hanem egyszerűen rámondta, hogy X. Y. meg van választva s akkor aztán hiába szólalt fel Mikosevics is, mert hát rá se hederített. Hja! ugy szokott az lenni, mikor pandurból főurat csinálnak.

— „A zentai vasut” című czikkünk hibásan szedetvén: „legyen a vasut az összes részvényesek tulajdona,” a kéziratban ez állott: „legyen a vasut az összes részvényekkel együtt a községek tulajdona.”

Az önkéntes tüzoltó szdzad 1884. évi január 6-án évi uendes közgyűlést tart és legközelebbi táncvigalmát jan. 12-én rendezendi.

A lapvezér dicsőségének öregbítésére fölemlítjük, hogy a bérháznak 500 frttal honorált terveit a vállalkozó minden gyakorlati ismeret nélkül készültnek találta.

